

19.mars 2020

Til

Agder fylkeskommune

Innspill til

Handlingsprogram 2021-2024 - Regionplan 2030

fra Østre Agder regionråd

Intensjonen var at dette skulle behandles i styremøtet 13.mars, men regjeringens tiltak i forbindelse med Korona-pandemien medførte at møtet ble avlyst. På grunnlag av innstillingen til møtet og i samråd med styreleder Robert C. Nordli og leder av rådmannsutvalget Harald Danielsen oversendes administrasjonens innstilling.

- **Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter:**

Selvstendig og balansert utvikling av både store og små bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har i grunnlagsarbeidet for sin siste distriktsmelding (2019) definert de nye bo- og arbeidsmarkedsregionene (BA-regioner) i Norge.

I følge KMD er Østre Agder er inndelt i tre selvstendige BA-regioner. 1) *Arendal*, som består av Grimstad, Arendal, Tvedestrand, Froland. 2) *Risør*, som består av Risør og Gjerstad). 3) *Åmli*, som er en liten egen region. Bakgrunnen for beregningene er funksjonell integrasjon i jobbmarkedet på tvers av kommunegrensene. Dette dreier seg i stor grad om reiseavstand til jobb.

Østre Agder er altså sammensatt, og spenner fra Arendal som er Agders andre største BA – region til Åmli som er en av Agders minste, og Risør som ligger helt i flanken av regionen. Risør og Åmli ligger på en avstand fra Arendal som gjør at de ikke får samme effekt av det store differensierte arbeidsmarkedet som nå vokser frem, blant annet som et resultat av veibyggingen i distriktet.

I et distrikts- og flankeperspektiv er det derfor nødvendig å sette et spesielt søkelys på disse to for å sikre helhetlig utvikling på Agder. Det betyr at en i tillegg til målrettet arbeid med næringsutvikling også må se på regionens policy for fordeling av offentlige arbeidsplasser, hvordan en sikrer en desentralisert skolestruktur og distriktsvennlige fagskoletilbud, og hvordan en gjennom god sentrums- og stedsutvikling sikrer attraktiviteten også til de mindre BA-regionene. Vekst og utvikling i disse områdene dreier seg om mer enn regional næringsutvikling.

Foreslåtte tiltak:

- *Utarbeide en strategi for oppfølging av Regionplan Agder i Østre Agder*

- *Områdesatsing Østregionen. Et målrettet utvikling- eller omstillingsprosjekt som omfatter de to minste BA-regionene i Østre Agder. Målsetningene for prosjektet knyttes til befolkningsvekst, sentrums- og tettstedsutvikling, levekår, næringsutvikling og sysselsetting.*
- *Agder fylkeskommune utarbeider et faktagrunnlag på utviklingen i fordeling av offentlige arbeidsplasser i fylket, og utvikler deretter en policy for fordeling av fremtidige offentlige arbeidsplasser som skal sikre en balansert fordeling.*

- **Verdiskaping og bærekraft**

Blå og grønn verdiskaping på Agder.

Kystkommunene i Østre Agder har gjennom Blå Vekst samarbeidet (kystkommunene på Agder) identifisert et behov for kartlegging av marine næringsareal som har potensiale for blå næringsutvikling. De største skogskommunene på Agder (Åmli, Froland og Birkenes) har gjennom nettverket Grønt Partnerskap pekt på samme behov for Agders skogsområder. Gode oppdaterte regionale analyser av ressurspotensialet er et vesentlig grunnlag for både blå og grønn satsing. Analysene må ha et bredt perspektiv på verdiskaping og peke på potensial og muligheter ut over næringsområdene fiskeoppdrett og tradisjonelt uttak av tømmer. Reiseliv og tjenesteytende næringer er i denne sammenheng viktig å ta med i vurderingene, både når det gjelder arealdisponeringer og ressurser.

Både blå og grønn verdiskaping er ressursbasert, og områdene strekker seg over hele regionen. Det blir da vesentlig å skape både gode bedriftsnettverk og understøttende regionale kompetansesystemer. Prosjektet Blått Kompetansesenter Sør i Flødevigen vil være vesentlig for å understøtte den marine næringen i hele fylket, og etableringen av et Grønt Kompetansesenter Sør i Åmli vil på samme måte bidra til å underbygge skog- og tresatsingen regionalt. I forhold til Biozin-etableringen er det avgjørende at arbeidet med å tilrettelegge infrastrukturen for utbyggingen på Jordøya fortsetter. I tillegg til vei og jernbanesatsing er det viktig å tilrettelegge for ytterligere lokale ringvirkninger og grønn profil for næringsetableringer og teknologiutvikling på Jordøya knyttet til gjennom det regionale ringvirkningsprosjektet «Stubbe til tank»

Foreslåtte tiltak:

- *Agder fylkeskommune tar, i samarbeid med relevante aktører, ansvar for å sikre relevante og jevnlig oppdaterte ressursanalyser for blå og grønne næringer.*
- *Etableringen av Blått og Grønt kompetansesenter Sør prioriteres i første planperiode.*
- *Tilrettelegge for ulike næringer som kan nyttiggjør seg av spillvarme fra biodrivstoff-fabrikk, og som kan bidra til knoppskyting gjennom klimavennlige næringsetableringer*
- *Tilrettelegge for bruk av biovirke, utover tradisjonell tømmervirke, herunder greiner og topper (GROT), linjerydding, kantrydding mm til produksjon av biodrivstoff*
- *Regionalt fokus på næringsutvikling i tilknytning til I4 Helse*

Sikre godt samspill mellom næringsliv, kommuner og fylkeskommune i ulike planprosesser

Samspillet mellom næringslivet, kommunene og fylkeskommunen er viktig. Både for å forstå og treffe riktig strategisk retning for samfunnsutviklingen, men også for å forankre strategi og målsetninger hos de aktørene som bærer hovedansvaret for den bærekraftige verdiskapningen.

Foreslått tiltak:

- *Gjennom pilotprosjekt utvikle metodikk for å skape god samhandling mellom offentlige aktører og privat næringsliv i næringsutviklingsarbeidet med sikte på raskere avklaring i arealplanleggingen.*

• Utdanning og kompetanse

Desentralisert struktur for videregående skole og distriktilpasset fagskoletilbud er viktig for Østre Agder.

Arbeidet med å hindre frafall i videregående skole krever tett oppfølging for å kvalifisere unge enten til arbeid eller til videre utdanning må prioriteres. LOS programmet er en satsing for å hindre frafall som har vært gjennomført i enkelte kommuner. Programmet viser til positive resultater. Det må etableres gode relasjoner mellom skole og arbeidsliv for å sikre en god sammenheng mellom utdanningstilbud og samfunnets behov for arbeidskraft.

Digital kompetanse er pekt på som en utfordring. Endringer i arbeidslivet gjør at digitalisering og automatisering øke og preger arbeidslivet. Digitaliseringen innebærer at arbeidsoppgavene og det er behov løpende tilførsel av kompetanser blant ledelse og ansatte.

Foreslått tiltak:

- *Videreutvikle Risør VGS for å sikre et godt tilbud også i fremtiden,*
- *Utvikle et grønt fagskoletilbud i Åmli i samarbeid med den nye fagskolen som etableres i Grimstad.*
- *Region Østre Agder velges som pilotregion for gjennomføring av LOS programmet mot dropout i videregående skole*
- *Tilrettelegge for nok læreplasser i bedrifter og offentlig sektor*
- *Kartlegge digitaliseringsbehovet i næringsliv og offentlig sektor for at UiA skal gi tilbud om kortere kurs innen digital kompetanse*
- *Benytte kompetansen på UiA, støtte opp rundt regionens universitet, utnytte bedre de potensialer som ligger i MIL, CAIR, CCR, I4 Helse etc.*

• Transport og kommunikasjon:

Vei

Utbedring av fv. 416, Risørveien, er svært viktig for å knytte større deler av østregionen tettere til bo- og arbeidsmarkedet i Arendal. Sammen med E18, Fv- 41 gjennom Åmli og Fv-42 mot Evje må Fv. 416 oppfattes som det viktigste veinettet i Østre Agder. Østre Agder prioriterer tiltak på dette veinettet. For Fv.416 er det viktig at samarbeidsavtalen med Nye Veier og Agder fylkeskommune iverksettes. Den planlagte oppgraderingen av Fv 415 er også viktig for næringsutvikling i østregionen. Første etappe fra Hovdefjell til Simonstad med planlagt oppstart i 2020 må gjennomføres uten forsinkelser

Foreslåtte tiltak:

- *Oppgradere kritiske punkt av hele strekket av Fv. 415 fra Simonstad til Fianesvingen (ved kryss gamle E18)*
- *Totallastforsterkning til 60 tonn (spesielt for tømmertransport) for alle fylkesveier på Agder*
- *Oppgradering fra gamle E18 til Arendal Havn, Eydehavn for tilrettelegging for transport i forbindelse med utskipping*

Bane

- *Bidra til planlegging av den ny jernbaneforbindelse Grenlandsbanen mellom Sørlandsbanen og Vestfoldbanen.*
- *Oppgradering av sidespor fra Nelaug til Simonstad og etableringen av sidespor fra Simonstad til Jordøya, samt etablering av tømmerterminaler langs jernbanen i Agder for å sikre tilstrekkelig tilgang til skogsvirke for Biozin-produksjonen*

Havn

Østre Agder regionråd fornyer sin forventning til at Eydehavn havn i ny NTP blir gitt formell status som stamnetthavn. Regionrådet har forventninger til at handlingsprogrammet til Regionplan Agder 2030 gir støtte til dette ønsket. Arendal Havn Eydehavn er gunstig strategisk og geografisk plassert for økt bidrag til godsoverføring til sjøtransport i samsvar med nasjonal transport og miljømålsettinger, og følgelig inngå i den nasjonale stamnetthavnstrukturen.

Stamnettstatus er nødvendig for å oppnå statlige bidrag til infrastruktur, dvs. både ny vei mellom havna og E18 og videre utbygging av havneanlegget. Realiseringen av en slik veiforbindelse er et viktig tiltak for å følge opp vedtatte miljømål i Regionplan Agder 2030. Styret anbefaler Agder fylkeskommune og Arendal kommune å søke Samferdselsdepartementet om tilskudd til å videreføre veien fra FV 410 til Heftingsdalen under henvisning til Prop 1 S post 65 fylkesveier med særlig stor næringstransport er av nasjonal interesse.

Østre Agder regionråd understreke viktigheten av arbeidet som Agder fylkeskommune har igangsatt på FV-415 mellom avkjøringen på E18 i Tvedestrand og industrianlegget på Jordøya. En oppgradering av veinettet på strekningen er avgjørende for å få en god transportløsning for produkter til og fra et nytt biozinaanlegg, og for transporten ved et av landets største sagbruk og høvleri, der det også foreligger omfattende planer for utvidelse.

Regional luftfarssatsing på Agder

Nedleggelsen av luftmilitær teknikerutdanning på Kjevik åpner samtidig opp mulighetene for en sterk regional satsing på luftfart, hvor ressursene og miljøene på Gullknapp, og et eventuelt fremtidig tilbud på Kjevik ses i sammenheng. Luftfarten står ikke bare ovenfor en krevende overgang fra fossilt brennstoff til elektrifisering, det er også stor underdekning på luftteknikere nasjonalt og internasjonalt.

Østre Agder mener hele regionen bør gripe mulighetene, og se miljøene og infrastrukturen på de to flyplassene i sammenheng. Dette for å ta en sterk posisjon innen dronesegmentet, pilotutdanning og i teknisk utdanning og vedlikehold. Elektrifiseringen av luftfarten sammenfaller med regionens satsingen på Electric Region Agder.

Foreslått tiltak:

- *Gjennomføre en mulighetsstudie innenfor luftfart som viser potensialet for en satsing basert på eksisterende infrastruktur ved Kristiansand lufthavn Kjevik og Arendal lufthavn Gullknapp, og den kompetanse ulike fagmiljøer på Sørlandet besitter.*

- **KULTUR**

Tall fra Innovasjon Norge viser at alle deler av reiselivsnæringene økte verdiskapningen i 2018. Reiselivet på Sørlandet øker likevel ikke like mye som resten av landet og det bør derfor jobbes strategisk for at regionen skal ta sin del av verdiskapningen. Det bør jobbes for å utvikle produkter som fremmer helårsturisme. Kulturinstitusjoner og festivaler må bidra til å skape et bilde av landsdelen som en attraktiv region å besøke.

Foreslått tiltak:

- *Kartlegging av viktige drivere i utviklingen av kulturturisme, basert på opplevelsessatsinger blant annet innen koblingen kystkultur og nye blå næringer*
- *Bygningsvernsenter og fartøyvernsenter i Risør som betjener hele Agder.*
- *Jobbe strategisk med profilering av de gode historiene fra Sørlandet og derigjennom bygge et positivt omdømme av regionen (InvestInAgder)*

For Østre Agder regionråd

Robert Cornels Nordli

Styreleder

Ole Jørgen Etholm

Sekretariatsleder